

окръжен клуб на орденоносците
и първенците в труда - русе

K 33/C 11

120000868277

**С ПОГЛЕД
В УТРЕШНИЯ
ДЕН**

~~K 1985~~
~~128~~
~~K 253.3~~

22 $\frac{33}{C 11}$

Окръжен клуб на орзеноносците
и първенците в труда
Русе

С ПОГЛЕД В УТРЕШНИЯ ДЕН

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

120000868277

Русе
1985 г.

447885

Организация и управление
в промышленности и торговле
России

С ПОЛНОМ В УПРАВЛЕНИИ ДЕН

1900

1900

Настоящата брошура е първата от поредицата „Челният опит — масова практика“, която издава Окръжният клуб на орденоносците и първенците в труда. С нея се прави опит да се издирят и покажат най-новите и перспективни технологии, внедрени в различните отрасли и подотрасли на окръжната икономика, да се разкрият най-добрите рационализаторски и изобретателски разработки и техните автори.

В своята първа лекция пред преподавателите и слушателите в Академията за обществени науки и социално управление при ЦК на БКП д-р. Тодор Живков обръща внимание, че „... сега не е възможно да се изгражда успешно материално-техническа база, която да съответствува на зрелия социализъм, без да се използват най-пълно интензивните фактори във всички отрасли и сфери на дейност“. И по-нататък: „Аз вече говоря за сериозните постижения, които имаме тук. Но те са постижения на вчерашния ден, а ние сме длъжни да вървим напред — към утрешния ден“.

В същата лекция д-р. Тодор Живков определя широко използване на нашия и чуждестранен чужд опит, като едно от основните направления в нашето развитие. „Челният опит — казва той — е концентриран резултат на ума, енергията и творчеството на най-изтъкнатите представители на работническата класа и инженерно-техническите кадри, на рационализаторите и изобретателите, на най-добрите трудови колективи“.

В изпълнение на тази партийна повеля се издава брошурата „С поглед в утрешния ден“.

Ангон АНТОНОВ —
Председател на ОС на БПС — Русе

The following is a list of the names of the persons who have been appointed to the various positions in the Department of the Interior, for the year 1881.

It should be noted that the names of the persons who have been appointed to the various positions in the Department of the Interior, for the year 1881, are given in the following list.

The following is a list of the names of the persons who have been appointed to the various positions in the Department of the Interior, for the year 1881.

The following is a list of the names of the persons who have been appointed to the various positions in the Department of the Interior, for the year 1881.

THE DEPARTMENT OF THE INTERIOR

WASHINGTON, D. C.

УСПЕШЕН ТВОРЧЕСКИ СЪЮЗ

Замисляли ли сте се някога за пътя, който изминават красивите и функционални пластмасови предмети — плодове на голямата химия? За напрегнатите дни и нощи на техните създатели? Замисляли ли сте се за трудностите, съпътстващи тяхното създаване — за да имаме в дома си толкова красота, разнообразие и удобство?

Не бях се замисляла и аз, докато не се озовах в завод „Петър Караминчев“ и не видях разноцветните мостри подови настилки в Базата за развитие и внедряване към комбината.

Обикновено продукцията на стопанския химически комбинат „Петър Караминчев“ свързваме с производството на дунапренови подови настилки. Тези изделия са ни добре познати, широкото им приложение ги прави незаменима част от нашия бит. Различните технически характеристики ги превръщат в универсален заместител в много и разнообразни дейности на стопанския ни живот. Разработваните нови разно-

видности намират неподозирани възможности за приложение. В това се уверих едва при посещението си в базата.

За страничния наблюдател всичко това изглежда толкова сложно. В този голям неподозиран свят на химията ме повежда ръководителят на група „Каландрови изделия“ Тодор Тотев, която работи върху ново, неразработвано досега в страната задание. Постепенно непознатите термини започнаха да стават по-ясни и понятни. Ставаше дума за последната им разработка.

В съответствие с изискванията на Бюрото на Министерския съвет в плана на Базата за развитие и внедряване за 1983 г. намира място темата: „Технология за производство на подова настилка с порест подслоя без текстилна основа“. Задачата не е лека. Липсва опит в разработката на подови настилки с такъв слой. Подобни изделия имат само водещите световни фирми. Но целта е по самостоятелен път да се стигне до реализиране на заданието. С осъществяването му се заемат инж. Митко Хинков и Тодор Тотев.

Идват пълни с труд дни, неспокойни нощи. . . В търсенето на оптимално решение на поставената задача използват данни от лабораторни анализи на експериментални промишлени образци и данни за аналогични изделия от проспектни материали на фирмите „Хунгария“ — УНР, „Пергулан“, „Ди-намит—Нобел“ — ФРГ, „Пепелфлино“ — Франция.

Започват лабораторни проби с пет рецептурни варианта за получаване на порестия слой. Досега произвежданият е бил с дебелина 1,5—2 мм. Целта на разработката е да се създаде химически разпенен порест слой на база поливинилхлоридна смола с дебелина 3,5 мм. Докато фирмите — производителки на подови настилки използват механично разпенен порест слой, русенските химици се стремят по химичен път да получат порест слой с желани параметри.

Различни са пътищата, които двамата изминават. Институтският възпитаник Тодор Тотев идва в завода и веднага се включва в динамичния живот на базата. Зареждат се дни, слети един в друг. Колко много труд и енергия са нужни, за да бъдеш в челото, да си сред първите, да вървиш напред и да увеличаш другите!

Младият ръководител на група респектира с деловитостта си и с дълбоките си познания в професията. Десетгодишното му успешно участие в цялостната работа на базата се измерва с перспективните разработки, целици да се оползотворят меките каландрови отпадъци. Интерес будят и разработките, които ще намерят приложение в селското стопанство.

Наред с професионалните си интереси Тодор Тотев има и други, които взаимно се допълват и го отморяват след напрегнатия ден. Но по-голямата част от времето му е отде-

лена на химията. Нали заради нея изкара курс по немски език.

Аналитичният ум, бързата мисъл, творческата фантазия са първите помощници в трудната професия на химика. Още в онези далечни дни на 1969 г., когато току-що завършилият Техникума по пластмаси и каучук Митко Хинков идва в завода за пластмаси „Петър Караминчев“, той обръща внимание с будната си творческа мисъл, загатва за широките си творчески възможности. Заводското ръководство го изпраща да довърши образованието си в Химико-технологичния институт в Бургас. И когато по-късно, вече като инженер, се завръща в завода, той доказва, че изборът е бил правилен. От тогава досега той е разработил четири теми с общ икономически ефект около 700 000 лв.

Успешното съчетание на деловитост и творчество у двамата млади и амбициозни, безспорно талантилни технолози, дава богати плодове. Плановата задача се превръща в разработка, обект на изобретение. Будният им ум на новатори създава многослойна еластична полимерна подова настилка с мраморизиран лицев слой, чиято структура ѝ придава висока изнosoустойчивост, добри звуко- и топлоизолационни характеристики, а липсата на текстилна подложка — висока плесеноустойчивост. Тя притежава и висока устойчивост на изтриване при средна и висока степен на натоварване. Новата подова настилка ще носи името „Рувилит МП“ и ще се използва в детски градини и обществени заведения.

Двата вида многослойни еластични подови настилки ще се изработват почти изцяло от суровини, наше производство. Един от слоевете ще се изработва от хетерогенни отпадъци, които ще придават устойчивост на изделието. Така колективът активно участва в цялостната дейност на базата за внедряване на безотпадна технология на производство. Тонове неопотребени отпадъци трябва да се преработят отново, за да се превърнат в нови, нужни на хората вещи.

Разработката е вече в етап на внедряване. Осигурено е ново оборудване — тежка дублирмашина, която при висока температура и определено налягане по метода на термичното каширане ще съединява отделните слоеве до крайно изделие. Очакваният икономически ефект е 141 510 лв. при зададен по план 120 000 лв. Възвръщаемостта на 1 лв. разходи за научноизследователска и развойна дейност е 3,54 лв. при първоначално предвидени 3 лв.

Всичко това не би могло да се осъществи без непосредствената помощ на стопанското ръководство на комбината. Още от възлагането на темата през първото тримесечие на 1983 г. досега технолозите изцяло са подкрепяни в своите замисли при творческите си търсения.

ВРЕМЕ ЗА ПОЛЕТ

Познатото звънене на часовника, завесите летят по релсите. Поглед навън — Русе се събужда. Сутрешната чаша кафе, сандвича на крак, спирката, автобуса. Човешки лица: обикновени — добри, по-весели или по-тъжни. Порталът на Стопанския химически комбинат „Гаврил Генов“, Базата за развитие и внедряване. Лабораторията — за водоразтворими и разредими лакобояджийски материали. Лаборантките — Мима Крумова и Яна Малчева. Сериозни лица. Спокойни, сигурни ръце. Тук се тво

ри за последващите години. Защото за следващите вече е сътворено.

Инж. Елена Недева, водещ технолог в Базата за развитие и внедряване на СХК „Гаврил Генов“, влиза в стаята си, отваря широко прозореца — познати шумове, уличното платно е оживено. Обикновено всекидневие — с грижите и тревогите си, с мечтите и несполуките. Със сполуките и следващите мечти. Поглежда часовника си — да, остават няколко минути до срещата. По телефона човекът беше кратък, делови.

Обясни, че иска да поговорят за нейната работа като специалист, автор на разработки за милиони. „С икономически ефект за милиони“ — беше го поправила тя. После той добави, че няма да отнема много време — знае, че всеки има своите задължения. Неговото — да разкаже за един специалист, който с делата си изпреварва времето. . . И след кратка пауза добави — и създава красота. И тя се съгласи. Може би последните му думи я накараха да се замисли за нещо или пък просто оцени комплимент. Всъщност какъв комплимент — нали това беше животът ѝ — красота и изящество, функционалност и простота. А животът ѝ — това бяха нейните разработки: по-плахи или по-смели, но никога в утвърдените канони на спокойствие то и сигурността. Така или иначе даде дума да говори за тези неща и сега, отвори ла прозореца, не усещаше дъха на горещия асфалт и топлите стени, мислеше си за отминали и днешни неща. . . След почукването на вратата седна зад бюрото си — погледна полуусмихнато — по луслужебно. Да, готова беше за разговор.

Първи разказ на Елена Недева

Химико-технологичния институт в София завърших през шейсет и седма, органи-

чен синтез. Че химията ми е бог знае каква слабост, в началото съвсем не мислех, да же по едно време тръгнах за университета за българска филология, но после се отказах. А може би и вътрешно така съм програмирана — в мен да има две начала. . . Но така или иначе химията стана второто мое „аз“ по-късно. В мечтите и работата по първата разработка. Или малко по-късно, когато добих самочувствие. А следващите години не ми оставяха много свободно време, за да мисля за себе си. Говорят, че съм на „ти“ с професията. Не е точно така! На „ти“ съм с пряката си работа, с това, което вършим — аз и моите колежки в лабораторията. И то не ви наги, защото често трябва да се повтарят опитите. Уж наглед всичко е наред, а в крайна сметка — нищо. И започваш отначало. Без много да си късаш нервите, защото ще ти трябват за по-дълго време. А като дойде сполуката, забравяш за ония, неуспешните опити. Но си запазваш поука. Затова не искам да твърдя категорично, че съм на „ти“ с професията. Може тя да не мисли така и току-виж сме се разминали.

Кое е основното в нашата работа. . . Човек да е свестен — да обича това, което прави; да има повече фанатизъм; да е верен на думата си. Тоест — работа, работа и стремеж към самоусъвършенстване. Иначе губиш

темното. И това, дето си го направил или сътворил, как то ти си мислиш, хората вече го имат на практика, та даже и го гледат с критични очи като остаряло. И като разбереш всички това, пъхаш листите с пробите в долното чекмедже, пушиш цигара от цигара и вземаш хапчета за сън. Ето, до това не трябва да се стига — да повтаряш вече направеното. Може би тази е и причината, че навреме се усетих и понаучих чужди езици — толкова, за да мога да следя научните публикации. А като се запознаеш с идеите и решенията на другите — на тези, които водят в своето направление, възможностите са две: да си речеш охо-о, къде отиш ли хората и да се свиеш на мястото си в течение на делничното или пък да те хванат дяволите — да ти хрумне и еретичната мисъл — не мога ли и аз така, че даже и по-добре? И после да забравиш за света около себе си, да ти се привиждат формули и проби, докато накрая, като успееш и получиш авторското свидетелство, да събереш колектива, дето е вървял с тебе през тревогите и съмненията и първата чаша да бъде за смелостта. . . И когато ти стискат ръката в министерството и те тупат по рамото, да си мислиш за онези дни, когато не си и помисляла за такива работи, за онези дни, когато се бореше с бездушието и инерцията, с равните, гладки хора, за които животът сякаш

с безкрайно плащане на вноски в застрахователното дружество на спокойствието и сигурността.

Хронология на сполуките

Седемдесет и втора. На базата на съветския опит за първи път в България колектив с ръководител инж. Еле на Недева разработва водно-дисперсни бои на основата на бутадиевстиролен латекс. Трудности с внедряването, убеждаване на неверниците. Произведени са първите 300 тона. Трябва да се убеждават и строителите в качествата на новите бои за външно и вътрешно боядисване. За да се стигне през 1980 г. до произвеждането на 3500 тона. Ниска себестойност, икономически ефект — 800 хил. лева.

Изискванията на строителните предприятия и гражданите, новите жилища и сгради налагат и нови бои. Естествено е те да бъдат в различни разцветки. Внесена е от Финландия тонираща паста. Скъпа, твърде скъпа. Месяци по-късно разработката на наша, българска тонираща паста е призната за изобретение — годишен икономически ефект 920 хил. лв., спестена валута.

Използуване на водно стъкло за декоративни силикатни покрития. За първи път в страната. Разработка с икономически ефект 250 хил. лв.

Световното равнище е достигнато.

Бутадиенстиролните бои вече остаряват в световната практика. Лабораторията на Елена Недева знае това. Не минава дълго време и в практиката са внедрени първите български пластмасови фасадни бои — досега е реализиран икономически ефект за 1400 хил. лева. През 1982 год. те заменят бутадиенстиролните, златен медал от Пловдивския панаир.

Осемдесет и трета година. Националното съвещание по качеството във Варна налага своите изисквания. Качеството! Упорита работа. Резултат — фасадни бои АК—1. Икономически ефект — 2400 хил. лева. В навечерие то на Националната партийна конференция АК—1 получава висша атестация „К“. Гордост за комбината и за окръга. Самочувствие за колектива на инж. Недева.

Пролетта на осемдесет и четвърта. Започва внедряването в производство на новите фасадни бои под името „фасаген“ (бои фасадни, произведени в „Гаврил Генов“). Отлични потребителски свойства. Произвеждат се за първи път в страната. Икономически ефект — 2 мил. лева.

40-годишнината на Социалистическата революция ще бъде посрещната достойно.

Втори разказ на Елена Недева

Смятам на калкулатора икономическия ефект за това, което сме направили с моите колежки Мима Крумова и Яна Марчева от осемдесета година. Смятам един път, смятам втори. Аз ли не натискам правилно бутоните или интегралната схема е повредена? Май че не. Още един път. Залагам в паметта стотиците хиляди, безсънните нощи, тревогите и радостта, стиснатите устни и упорити погледи, преди да дойдат стиснатите ръце; залагам в паметта усета и волята, другарството и дългата. Натискам копчето за сумиране — четири милиона и половина икономически ефект! Какво, значи с колежките сме милионери?! Само че тази машинка, дето стои отпред и просветва с течните си кристали, трудно ще сумира другото. . . което е в нас и около нас.

Често пътувам до новите квартали на Русе — слушам хората какво си говорят. На ли красотата на жилищата идва и от нашите бои АК—1 и „фасаген“. Леко ми е на сърцето. Но не чак дотам. Защото, като се вгледам внимателно, виждам и кусурите. Бетонът не е с високо качество и на повърхността над боите излизат калциеви соли — направо бели петна. Рядко, но се случва. И съм решила да разработим grund,

който да прониква дълбоко в панелите, да ги импрегнира, за да нямат строителите проблеми. Дължни сме пред тях и пред труда им, пред гражданите на обновен Русе. И знам, че ще успеем!

От цялата страна въртят телефони — та нали нашите бои се използват навсякъде. И ми е драго, че сме успели да накараме хората да ги търсят. А причините са ня колко. Функционалност и красота — на първо място. На второ — хората виждат, че по нищо не изоставаме от на предналите страни, че продукцията ни е добра. Естествено, че ще я търсят. Важно е и другото — световната

тенденция предполага използване на бои с вода за разредител. Опазване на въздуха и природната среда, полски условия на труд, липса на вредни изпарения. И ние успяхме навреме да уловим правилния път. Сега е полесно. И опит е набран, и са мочувствието е по-друго. На тази тема може да се говори доста, но мисля, че казах най-важното. И да добавя: ако не бяха хората край мен, помощта на заводското и комбинатското ръководство, трудно щяхме да успеем. Всъщност, това е.

Ионо ДОРОТЕЕВ

НАУКАТА — МАТЕРИАЛНА СИЛА

ИДЕЯ
ЗА
МИЛИОНИ

Сега тази машина е добре известна не само у нас, а и в редица други страни, особено в Съветския съюз. Сега. А само преди три години тя бе просто... идея. Но идея за милиони!

— Машините, с които разполагахме тогава, за да осигурим цялостна технологична линия за производството на царевича, бяха малко и от внос — разказва директорът на завод „Хан Кубрат“ в Кубрат инж. Стоян Димитров. — Искяхме да разработим подобни, които да произвеждаме сами. Обмислихме с кое можем да се захванем и се заловихме със смесителя за работни течности. Така се роди „праобразът“ на сегашната разработка — смесителят „СТП-3,2“, от който произведохме към 300 бройки. Но това далеч не беше машина с бъдеще...

Наистина беше така. „СТП-3,2“ не намери достатъчно добър отклик в страната и това бе напълно логично — на-

деждността ѝ не бе кой знае колко висока, искаше се заангажирането на петтонно ремарке, имаше и някои конструктивни неуспехи. А колективът на „Хан Кубрат“ бе решил да търси признание не само у нас, а и на международния пазар. Амбициозна, дръзка цел. Но тя имаше солидна основа. Защото кубратските машиностроители знаеха, че могат да разчитат на подкрепата на специалистите от Института по селскостопанско машиностроене в Русе. Затова изпращането на образец на смесителя за изпитания в СССР не звучеше като опит да се търси купувач на недотам сполучлива стока, а като рационално, конструктивно предложение — „Имаме идея, кажете своето мнение за нея“. Защото производителите на „СТП-3,2“ не мислеха, че трябва да спрат дотук. Напротив — стремежът им бе да сътворят нова машина, отговаряща на изискванията не само сега, а и в перспектива. Ето защо потърсиха мнението на съветските машиноизпитатели — искаха да получат още една компетентна, задълбочена оценка на качествата и недостатъците на своята рожба.

Разбира се — получиха я. Основните препоръки на съветските колеги се покриваха с виждането на създателите на „СТП-3,2“ — машината да има собствена ходова част, да бъде с по-голям обем, по-надеждна. И още — изпълнят ли тези изисквания, българските машиностроители получаваха реалната възможност да изнасят хиляди бройки за Съветската страна. Всяка година. Защото такъв смесител бе много необходим и на съветското селско стопанство, пред което стоеше вече отговорната задача — да осъществи Продоволствената програма на СССР.

— Кубратци се обърнаха за помощ към нас през първите месеци на 1981 година — спомня си ръководителят на секция „Растително-защитни и дъждовални машини“ в ИССМ н. с. инж. Никола Добрев. — Лично аз бях приятно изненадан — цялхме да работим рамо до рамо с мой състудент от ВИММЕСС — директора на завода. Трудно беше — трябваше да се бърза, за да предадем час по-скоро на съветските другари прототип на новата разработка. И в същото време трябваше да сме максимално внимателни, точни, да виждаме всяко нещо в неговото развитие. Не знам дали другаде в страната нови машина е правена така — повечето части да се изработват не по окончателни готови чертежи, а направо по скиците, създавани от конструкторите в института. И след това да се преправят редица неща, да се донатъкмяват, да се отстраняват „в движение“ допуснатите грешки, неизбежни при такива необичайно темпо.

Да, темното наистина бе извън обичайните представи. Голяма част от колектива на ИССМ бе привлечена в работата по новия проект, който се раждаше мъчно като всяка рожба, но така необикновено бързо! Конструктори и технолози, тех-

ници, изпитатели, монтьори, стругари — дълго е списъкът от имената на хората, участвували в сътворяването на смесителя за работни течности „СТК-5“, получил по-сетне популярното название „миксер“.

— Това, че създаването на машината не вървеше по „стандартния“ ред, скъси нейния път до полето двойно — изтъква отговорният конструктор на смесителя инж. Тодор Тодоров. — Нищо, че бе нужно да въведем в проекта толкова поправки, наложени от работата на „СТП-3,2“ в аграрно-промишлените комплекси. Нищо, че трябваше да пътуваме толкова често до Кубрат, че колегите ни се шегуваха с нашето местожителство. Работата вървеше успешно...

Успешно. Колко ли напрежение и спорове, колко ли търсения на оптималното за дадения случай решение остават неизречени сега. А тогава, преди три години, ги е имало. За да се стигне до тази кратка думичка. Успешно.

Разбира се, напрежението и мобилизацията на силите са неделим спътник в тези дни и месеци на интензивен труд и на машиностроителите. Те трябва в съкратени срокове да изготвят цялото оборудване, да изработят необходимите приспособления, да подготвят всеки производственик, за да може веднага след направата на опитните образци да се пристъпи към нулевата серия.

Бързат и конструкторите, и машиностроителите. Водени от обща цел, от обща амбиция. И ето, че през септември 1982 г. смесителят на работни течности „СТК-5“ вече е произведен и в нулева серия, преминал е без затруднения изпитанията у нас и в Съветския съюз и вече е на прага на редовното производство.

— Интеграцията ни със специалистите от ИССМ може да служи за еталон — заявява инж. Стоян Димитров. — И нека тези думи не ви звучат прекалено силно — те са самата истина. Затова и продължаваме да действаме заедно по същия начин, за да подготвим нов вариант на смесителя — „СТК-10“, който ще бъде по-мощен, с по-голям капацитет.

Но това са думи, изречени сега. А преди година и половина научните работници от ИССМ и колегите им от завод „Хан Кубрат“ очакваха с нетърпение тяхната творба да получи „ви за“ за СССР. Не, думата „получи“ не е най-точната. Защото правото на експорт трябваше да се извоюва. В борба с такива конкуренти като унгарския смесител „Ремикс-1001“, съветския „АПЖ-12“, югославския „СРР-40“. И ако още през 1983 г. за Съветския съюз бяха изпратени над 2000 машини „СТК-5“, това се дължеше на високите технически качества, на удобството за работа и обслужване на този смесител. А тази цифра се оказа достатъчна, за да получат машиностроителите от Кубрат почетната грамота на Министерството на външната търговия на СССР за принос в изпълнението на

Продоволствената програма на братската страна. Отличие, донесло толкова радост и на кубратци, и на русенци. А то не бе първата им награда — на миналогодишния есенен Международен мострен панаир в Пловдив смесителят получи златен медал. Тук е мястото да отбележим, че за това допринесе и още едно решение на конструкторите от ИССМ, осъществено вече в хода на производството на машината — възможността тя да се използва и за бордолезов разтвор.

И ако това е малко, за да изясним ефекта на тази разработка, ще добавим няколко цифри за любителите на статистиката. Общият икономически ефект от производството на една машина „СТК-5 е 1320 лв., т. е. — предвидените за тази година 3260 бройки ще донесат на народното ни стопанство печалба от над 3,5 милиона лева. А размерът на износа за СССР само за една година надхвърля 125 милиона рубли!

Да, идеята, осъществена съвместно от колективите на завод „Хан Кубрат“ и Института по селскостопанско машиностроене в Русе наистина е за милиони!

Валентин ХРИСТОВ

МЛАДЕЖКО ДРЪЗНОВЕНИЕ

Младежкото конструкторско бюро към отрасловата научноизследователска лаборатория по изчислителна техника във Висшето техническо училище „Ангел Кънчев“ има близо десетгодишна биография, в която са записани редица значими постижения. Сред тях са регистрираните досега 11 изобретения и спечелените 6 златни значки от прегледа на ТНТМ. Колективът, ръководен от главния асистент към катедра „Изчислителна техника“ Ангел Смикаров и от старши асистента към същата катедра Стоянка Смикарова, работи в областта на микропроцесорните устройства и системи за изпитване, контрол и управление на автомобили, трактори и кадри. С разработените от бюрото прибори се повишава точността на изпитанията и се намалява времетраенето им. Това е от голямо значение при селскостопанските машини, много от които работят при определени режими само няколко дни в годината. Крайният резултат от приложението на приборите е повишаване качеството на селскостопанските машини и намаляване на сроковете за внедряването им. Затова днес вече мо-

же да се говори за русенска школа по проблемите на динамичните изпитания на подвижни машини. За обмяна на опит идват специалисти не само от страната, но и от чужбина.

Бюрото е обърнато изцяло с лице към нуждите на практиката и всички разработки са по заявка на потребителите, като крайната цел е внедряването. Почти всички теми са обвързани с договори за двустранно научно-техническо сътрудничество със Съветския съюз. Техническата задача се разработва от специалисти от двете страни, конструирането става в бюрото във ВТУ, а изпитването — в градската машиноизпитателна станция. Окончателната проверка се извършва в Централната съветска машиноизпитателна станция в Солнечногорск и едва след това се дава зелена улица на прибора. Разработките на младежкото конструкторско бюро са първите във ВТУ, които излизат на външния пазар и същевременно правят излизането на тези системи, а това естествено води до спестяване на валута.

Сред интересните постижения на бюрото са микропроцесорната система за теглително изпитване на трактори, разходомер за течни горива, микропроцесорна система за енергооценка на селскостопански машини, микропроцесорна система за изпитване на двигатели с вътрешно горене и други.

Микропроцесорната система за теглително изпитване на трактори е разработена по съвместно техническо задание на МИС — Русе и ЦМИС в Солнечногорск. Тя се състои от електронен измерително-изчислителен блок с цифрова индикация на резултатите и комплект програми за построяване на теглителната характеристика с помощта на ЕИМ. В състава на системата влизат също първични преобразуватели на силата, скоростта, на движението, скоростта на въртене на вала, разходомер и съответните съединителни кабели. С тази система се постига пълна автоматизация на труда на изпитателите и се повишава съществено точността на изпитанията.

Системата успешно е издържала узаконителното изпитание и е предложена за внедряване в МИС на страните-членки на СНВ. От Съветския съюз вече са получени заявки за 35 броя, което означава, че до края на петилетката всички съветски трактори ще се изпитват с българска апаратура. Системата е призната за изобретение и е наградена от Института за изобретения и рационализации с диплом „Айнщайн“ за принос в техническия прогрес. Производител е учебно-производствения завод на ВТУ.

Една от новите разработки на младежкото бюро, спечелила конкурса на вестник „Орбита“, Централния комитет на ДКМС и Министерството на транспорта, е разходомер за течни горива. Той е предназначен за измерване на сумарния и за определяне на средния разход на гориво на мобилни машини

с карбураторни и дизелови двигатели с вътрешно горене. Разходомерът може да работи както на налягане, така и на разреждане, което позволява да бъде монтиран преди или след горивоподаващата помпа. Броят на консумираните порции гориво се отчита чрез монтиран в кутията на разходомера брояч. Производството на уреда се усвоява в Учебно-производствения завод на училището, а първата заявка от Националния аграрно-промишлен съюз е за около 300 броя. Очаква се интерес да бъде проявен и в СССР, където в момента се изпитва един от опитните образци на разходомера. Внедряването му за нормиране и периодичен контрол би довело до икономия на около 3 хиляди литра гориво (около 1500 лв.) за трактор от среден клас. Ето защо се предвижда значителен общ икономически ефект от разработката.

Друг ценен резултат от дейността на младежкото конструкторско бюро е микропроцесорната система за енергоценка на селскостопански машини, с чиято помощ се решава въпросът за тяхното оптимално агрегатиране. Разработката е също по линията на двустранното сътрудничество между НРБ и СССР. А микропроцесорната система за изпитване на двигатели с вътрешно горене ще се използва за построяване на регулаторната характеристика на тракторите преди и след тяхното изпитване.

Безспорно е, че успехите на младежкото конструкторско бюро към отрасловата научноизследователска лаборатория по изчислителна техника във ВТУ надхвърлят обичайните ни представи за студентско научно творчество. Логичен е въпросът каква е организацията на тази изключително плодотворна работа.

Както сподели главният асистент Ангел Смикаров, основното е колективизмът в научната дейност. С подготовката на студентите от специалността „Изчислителна техника“ във втори и трети курс се занимава нинж. Стоянка Смикарова, а в четвърти и пети курс те вече участвуват в разработването на сериозни теми по линия на Научноизследователския сектор в училището и на ТНТМ. Единственото и достатъчно условие за работа на студентите в бюрото е тяхното желание. А чрез реализацията на разработките те усвояват още по-пълно и творчески материала, имат възможност да осъществят своите идеи и още преди да завършат училището стават самостоятелни специалисти. Темите им обикновено прерастат в дипломни работи и 23 от студентите — участници в бюрото са завършили училището със златни значки! Самият ръководител Ангел Смикаров е носител на Орден на труда — сребрѐн, и на медал на ЦК на ДКМС за активна изобретателска, рационализаторска и внедрителска дейност. Но той смята всички награди за заслужени от целия колектив и особено подчертава при-

носа на студентите, които, по думите му, са „голяма сила“. Така например в разработването на микропроцесорната система за теглително изпитване на тракторите са се изявили студентите Милен Луканчевски и Хованез Авакян, в изработването на разходомера — Мирослав и Диана Михайлови, на системите за енергооценка на ССМ — Румен Христов, на системата за изпитване на двигатели с вътрешно горене — Диян Партинов и Пламен Янков.

В дейността на бюро то активно участвуват и специалисти от катедра „Автомобили, трактори и кари“ — к. т. н. Димитър Станчев и инж. Тотю Тотев. Този дух на колективизъм, на творчески колегиални отношения безспорно е предпоставка за успехите. Важен фактор на резултатността на научната работа на бюро то са и добрите връзки с МИС — Русе, където младите творци срещат разбиране и действена подкрепа. А друго условие за плодотворния труд е солидната материална база, включваща най-съвременни микропроцесорни системи за проектиране и друга прецизна апаратура. Стремелът за обогатяване на базата е довел до създаването на оригинален прибор — статичен тестер за контрол и диагностика на процесорни устройства и системи.

Един от основните проблеми при разработката на микропроцесорните системи е проверката на тяхната агрегатна част. Сега тя се извършва със скъпо струващи сигнатури и логически анализатори и системи за развитие, които са и дефицитни. Статичният тестер, чиято цена при серийно производство не би надхвърлила 500 лв., дава възможност за бърза и ефективна проверка както на микропроцесорния модул, така и на цялото микропроцесорно устройство. Авторите на разработката смятат, че тя би била полезна за всички лаборатории, в които се разработват нови устройства. Тестерът, по начало създаден за нуждите на бюро то, търси производител, какъвто би могъл да бъде например Заводът за технологично оборудване към Обединените заводи за печатни платки и тестерно оборудване. По младежки дръзновено работи колективът на младежкото конструкторско бюро и това е обещание за нови, още по-големи успехи в изпълнение на девиза „Науката — производителна сила“.

Красимира НИКОЛОВА

ЗА ДА БЪДАТ ДОБИВИТЕ ОЩЕ ПО-ВИСОКИ

Институтът по семеизнание и семеизпроизводство „Образцов чифлик“ играе първостепенна роля в Русенски окръг и страната за интензификацията на селскостопанското производство. Колективът разработва и внедрява в практиката водещи технологии, проводник е на най-новите достижения на науч-

но-техническия прогрес, а това допринася непрекъснато да се подобряват средните добиви, производителността на труда и ефективността на растениевъдството и животновъдството.

Миналата година в института бяха проведени производствени опити с прилагане на нови химически стимула-

тори на растежа при различни селскостопански култури. Тези вещества имат способността да пренасят през мембраните на живите клетки протоните. Този процес е свързан с механизма на клетъчното деление и растежа, с увеличаването на добивите.

Авторът на технологията за интензификацията на добивите чрез химически стимулатори проф. Йордан Иванов, доктор на биологическите науки, е използвал точно тези свойства на тетраметилamonиев бромид и на препаратa ИД-82. Той е работил над 20 години в братската Съветска страна, натрупал е много знания и опит и след идването си в ИСС „Образцов чифлик“ помага да се задълбочи теоретичната подготовка и изследователската работа. Дълбоко убеден в големия ефект на биостимулаторите за повишаване на добивите на селскостопанските култури, проф. Йордан Иванов развива голяма дейност за тяхното приложение в практиката.

Двата биостимулатора могат да се приложат при предсеитбената обработка на семената и за пръскане на цялото растение в една от фазите на развитие (например при бутонизацията или цъфтежа). Както едната, така и другата обработка може да се съчетае с обеззаразяването на семената или с растителнозащитно мероприятие. В сравнение с контролния вариант, получените добиви

от третираните растения са се увеличили средно с 15—30 процента.

Стимулиращият ефект е потвърден при основните култури: соя, фасул, грах, пшеница, царевица, слънчоглед и други. Препаратите на проф. Иванов се използват в свръхниски концентрации. За полумокром третиране на семената, например, са необходими само 2 литра разтвор на 100 кг семе. Освен това свръхниските концентрации правят приложението на препаратa безвреден за човека и околната среда.

Биостимулаторите действат не само на растежа, но и на храненето на растенията. Те повишават азотфиксацията, нитратната редукция и фотосинтезата, което е особено важно при формирането на добива. Това е потвърдено от опити, изведени при лозата, соята и доматиите, при еднократно пръскане във фаза цъфтеж. Получен е стимулиращ ефект от 20 до 35 процента.

Стимулаторите на проф. Иванов намират приложение и за подобряване жизнеспособността на травмираните семена, за прорастване на труднопокълващите семена, за производство на индуциран нитрагин и фосфобактерин. С помощта на тези вещества в лозарството може да се снижи мелирандажа на десертните сортове грозде, да се подобрият калусообразуването на пръчките. Чрез оптимизация на стимулиращия ефект е възможно да

се повиши захарното съдържание и да се подобри химическият състав на гроздето.

Старши научният сътрудник Мито Мирчев, кандидат на селскостопанските науки, е търсеща личност. Създал сортовете люцерна „Надежда-1“ и „Надежда-2“, той не се задоволява с постигнатото. Непрекъснато издирва нови форми с по-високо протеиново съдържание, с многолистна петура и т. н. През 1980 година той предлага на практиката модел на технология за промишлено производство на люцерна за семе. Сега тази технология е внедрена в цялата страна и се прилага на 72 на сто от площите за люцерново семепроизводство. Благодарение на нея средните добиви люцерново семе нараснаха от 5–10 кг на 40–50, а в някои случаи и до 90 кг на декар. Целта, която си бе поставил старши научният сътрудник Мито Мирчев — да получи повече семе от по-малко площи, бе постигната. Сега от сортовете „Надежда-1“ и „Надежда-2“ се получава 42 на сто повече семе, отколкото от стандарта „Дунавка“. От 5 до 15 процента по-висок е добивът на зелена маса. Икономическият ефект от технологията се изчислява на 25 лева на декар.

През последните години дражирането и хидрофобизацията се налагат в практиката. Защото те подобряват посевните и продуктивните каче-

ства на семената, а това от своя страна е условие за по-високи и стабилни добиви.

В ИСС „Образцов чифлик“ по тези въпроси се работи още от 1977 година. Научният сътрудник Георги Константинов, който най-много се занимава с тях, е неспокойна личност. Той е упорит в изследванията си, не се отчайва лесно от несполуките. И постигнатото е най-яркото доказателство за това. До като миналата година са били дражирани само 500 кг зеленчукови семена, сега цифрата достига 1300 кг, или увеличението е 2,5. Площите, засети с хидрофобизирани семена, нараснаха на 50 000 дка. Опити за внедряване на хидрофобизацията се залагат и в Румъния и ГДР.

Чрез дражирането се цели дребните, о вредените и с неправилна форма семена да увеличат своя обем, да придобият правилна форма и да станат годни за равномерно изсяване с обикновени сеялки. В дражиращата субстанция, предложена от Георги Константинов, се съдържат микро и макроеlementи, биостимулатори и пестициди. Последните предпазват семената от вредителите и осигуряват правилна гарнираност на посева. Освен в Русенски окръг, дражирането е внедрено в Силистренски, Разградски, Търговишки, Великотърновски и Видински окръзи. Миналата година от него е постигнат икономически ефект за над 300 000 лева.

Чрез хидрофобизацията, която също се явява технологично звено в предсеитбената обработка на семената, се цели върху тях да се нанесе тънка обвивка от водонепропускливи вещества. Това позволява да се пристъпи към по-ранна и по-плътка сеитба, а от там и до по-раното прибиране на реколтата. На хидрофобизацията засега се подлагат семената на царевицата, соята и фасулът. Разтворът, който е дело на Георги Константинов, е съставен от безопасни за здравето на човека вещества. Това третиране е масово внедрено в Русенски, Силистренски, Великотърновски, Видински, Старозагорски и Ямболски окръ

зи. Технологията за хидрофобизацията е разработена също от Георги Константинов.

Новите технологии, предложени и внедрени в практика през четирите години на осмата петилетка от научни работници в Института по земеделие и селскостопанско производство „Образцов чифлик“, са само една брънка от веригата, която ще допринесе да се ускори интензификацията на селскостопанското производство. Ефектът от тях е безспорен — те създават условия и предпоставки в окръга да се получава повече, по-евтина и по-качествена продукция.

Илиана АНГЕЛОВА

ТВОРЧЕСТВО, ПОДПЛАТЕНО С ВИСОК ИКОНОМИЧЕСКИ ЕФЕКТ

ВМЕСТО ВИЗИТНА КАРТИЧКА:

Рецензия на рационализаторско предложение № 7
15. 04. 83 г. от инж. Олег Цанев и колектив от Обединените
заводи за печатни платки и тестерно оборудване в Русе:

„Предлаганото от авторите техническо решение за създаването на нова платка „памет“ в ЕС 5567 с използването на елементи с по-голяма степен на интеграция е рационално и с огромен икономически ефект. Освен това внедряването на предложението би довело до значително повишаване надеждността на ЕС 5567.

Внедряването на предложението от Завода за изчислителна техника в София няма да представлява трудност, тъй като авторите предлагат такава схема на новата платка „памет“, която осигурява пълната ѝ взаимозаменяемост с използваната в момента платка“.

ЗИТ — София, 12. 05. 1983 г.

Младият човек изтупа ръце о престилката си, ръкува се и с видимо нежелание заслуша обясненията ми. Дали защото го сварвах неподготвен — връщаше се от бригада по хигиенизирането на завода, или защото исках от него да ми разкаже за нещо, което все още „не е видяло бял свят“?

Емил Шопов може би имаше право, но той все още не знаеше, че на въпроса ми кое е най-значимото рационализаторско предложение — внедрено или все още предстоящо за внедряване, в БРИЗ и в партийния комитет на Обединените заводи за печатни платки и тестерно оборудване ми бяха отговорили категорично: рационализаторското предложение под номер 72 на тема „Нова конструкция на платка ЕС 5567/1513 — 01 на база та на памет с по-висока степен на интеграция, чието внедряване непосредствено предстои. Автори — младите конструктори Олег Цанев, Димо Минчев, Емил ШОПОВ и Евгени Бобилов.

Ако разгърнем обяснителната записка до генералния директор на ДСО „Изот“, ще видим, че предложението е дълбоко осмислено решение за повишаване техническото ниво на изделията и системите от изчислителна и организационна техника и за гарантиране на с т а б и л н о к а ч е с т в о при производство. След внедряването на това предложение страната ще икономиса западна валута за 225 785 лв. само през тази година.

Сега, когато експериментирането на три броя платки първо в заводски условия, а след това и в състава на устройството, е завършило, когато са налице протоколите от пробите и всички необходими документи за внедряване в производството и когато се знае, че общият икономически ефект от рационализаторското предложение възлиза на около 4 800 000 лв., разговорът ни с Емил Шопов и Олег Цанев се „въртеше“ в сферата на съвсем близкото бъдеще. Най-после да видят едногодишния си труд осъществен!

Олег Цанев: „Най-голямото преимущество на нашата платка „памет“, според мен, е в това, че наред с големия икономически ефект и икономията на валута тя ще повиши значително качеството на изделието ЕС 5567, а това ще бъде нашият непосредствен принос в изпълнението на Дългосрочната програма за качеството, приета на Националната партийна конференция. . .

Но да се върнем към датата на подаването на рационализаторското предложение — 15 април 1983 г. По-малко от месец по-късно другарят Тодор Живков произнесе своята програмна реч на Варненското съвещание, в която качеството бе определено като ключов, съдбовен проблем на нашето развитие. А четирима млади хора в русенския Завод за печатни платки и термно оборудване вече правеха това, което зависи от тях, за неговото решаване. . .

Емил Шопов: „Но не всичко зависи само от нас. . . За внедряването в производството на нашата платка са необходими около 80 000 валутни лева, за да се закупят интегрални схеми „памет“. Това бе проблемът, който задържа внедряването до сега. Но ние изчислихме, че не само ще се възвърнат похарчените средства, но ще се осигурят над 100 000 валутни лева повече за страната. . . А това вече си струва вложените средства, нали?

Маргарита ТРИФОНОВА

РАВНОСТОЕН ДИАЛОГ

**Н. с. инж. Стойко Стойков и сис-
темата на непрекъснато техни-
ческо обслужване на корабите**

Да се развива поотделно за научния работник Стойко Стойков, ръководител на секция „Речен транспорт“ към Института по воден транспорт във Варна, и за системата за непрекъснато техническо обслужване на кораби те е все едно да се разкъса едно единно цяло. Защото ве-

че цели седем години те двамата са заедно, взаимно се допълват, разбират се, всеки със своите качества и възможности. Та няма инженерът, вдъхнал живот на системата за прилагането ѝ при речни условия, може да остане равнодушен към по-нататъшната съдба на този про-

гресивен метод на работа по корабите, плаващи под флага на Параходство БРП? Или пък системата, обогатила творчески новатора и станала стимул за висока техническа култура у хората, които я прилагат, може да се „застои“ на едно равнище, да не се превърне в масова практика? Ето, така все ки търси другия, чрез него залага на бъдещето на речния ни флот, на още по-тесните ни връзки със Съветския съюз.

Кой е Стойко Стойков — 40-годишен комунист, научен работник по призвание, увличащ се по шахмат. Роден е в с. Шуменци, Силистренски окръг. Какво може да е миналото на един настоящ инженер в речния флот? Естествено, свързано здраво с моряшката професия. „Не помага“ техникумът в Образцов чифлик на своя първенец да продължи по специалността. Защото зорът на Стойко вече е отправен към морската шир, там, където тече бурно трудната мъжка професия. След пет години дипломираният инженер по корабни машини и механизми се качва да пътува на един от най-големите в края на 60-те години български морски кораб „Георги Бенковски“. Зареждат се дни и нощи на себеутвърждаване.

Още като завършва ВНВМУ „Н. И. Вапцаров“ във Варна на Стойко Стойков му предлагат научна работа. Не е нужно да се казва към кои курсисти се об-

ръщат с такава „оферта“. Но един научен работник, казва инженерът, какъв авторитет ще има, ако не е практикувал? Ако няма нужната професионална квалификация?

Времето доказва думите. Защото колцина са ония, които вместо за седем, в най-добрия случай за пет години защитават първа степен механик на кораб! „Просто чувствавах, че имам сили — спомня си той! — Хванах се с голям мерак да уча техниката, така, на живо. Още на втората година взех степената втори механик. За няколко години израснах с още една степен.“

Годината е 1973. Инж. Стойков се връща и в речния транспорт. Постъпва като научен работник в русенския филиал на Института по воден транспорт във Варна. Попада в добър колектив, става първият човек тук, който се занимава с проблемите на техническата експлоатация на речния флот. А всеизвестно е, че от нея до голяма степен зависи ефективността на транспортната дейност.

И ето случай, станал крайъгълен камък в по-нататъшното развитие на твореца на техническия прогрес. През 1974 год. в Института по воден транспорт във Варна е приета програма за научно-изследователска дейност „Усъвършенстване техническата експлоатация на корабите на СО „Воден транспорт“, включваща в себе си 5–6 генерални задачи, една-

та от които е да бъде разработена система и документация за непрекъснато техническо обслужване на корабите. Естествено, и за речните кораби.

Днес системата за непрекъснато техническо обслужване вече дава своите плодове. Нейно е и бъдещето. Ще изпреварим събитията, за да подчертаем икономическия ефект. Всяка година речният ни флот ще спестява на народното стопанство по над 2 млн. лева от прилагането на този прогресивен метод на работа!

За това, кое наложи разработването и масовото внедряване на системата за непрекъснато техническо обслужване на корабите и какво представлява тя, най-добре е да разкаже инж. Стойко Стойков:

— Стара истина е, че ефективен е онзи флот, който най-пълноценно се използва, т. е., когато на всеки кораб се осигурява непрекъсната експлоатация с минимални срокове за излизане в ремонт. Например, ако експлоатационният период на нашия речен флот бъде удължен средно с 10—15 дни, ефективността му се повишава с близо един милион лева. При това положение става ясно, че старата система за ежегодни заводски ремонти създава редица неудобства. Защото бе станало традиция речните кораби да престояват по ремонтните докове цели 100—150 дни. А това е напълно загубено време.

Или, казано с други думи, целта на системата е да се удължи живота на корабната техника, да се съхранят нейните първоначални параметри и се намалият разходите и съкрати времетраенето на ремонта. Това от своя страна е и преимущество, и пред досегашния стил на работа — вече има възможност да се прилага оптимална периодичност на профилактично-възстановителните дейности за всеки възел поотделно и да се отстранят дефектите и неизправностите непосредствено след откриването им. В изготвената документация се предлага оригинална форма на „Технологични карти“, които съдържат информация за ремонтно-техническите операции по всеки механизъм на плавателния съд и съответното указание как да бъдат изготвени отчетите за извършената работа. Тя има планово-организационен характер, тъй като споменатите операции се проследяват само хронологически, без да се дават указания за технологията на тяхното извършване, което е основно съдържание на заводските инструкции за експлоатация на корабите.

Разказаното дава формулата на ефективността в речния транспорт, каквато се явява системата. Но нека извикаме на помощ и цифрите. Отначало новата форма на работа е приложена на два кораба — „Васил Априлов“ и „Пансий Хилендарски“ и още през 1978 година, т. е.

след първия двегодишен цикъл, както изисква статутът, техните екипажи реализират общ икономически ефект 93 278 лева. Впоследствие си стемата за непрекъснато техническо обслужване е разпространена на всички перспективни кораби на Параходство БРП. Ето и кратката хронология по години: 1979 г. — 2 кораба и ефект от 105 900 лева, 1980 год. — 5 кораба и ефект 504 562 лева, 1981 год. — 5 кораба и ефект 506 000 лева, 1982 год. — 5 кораба и ефект 530 000 лева, 1983 год. — 2 кораба и ефект 252 000 лева. Така, че засега е приключено с прилагането на си стемата на старите кораби на параходството. Но предстои още работа — да се създаде техническата документация за прилагането на системата и на трите нови модерни плавателни съда с мощност по 3000 к. с.

— Към всичко бих могъл да добавя и това, че съгласно разчетите в разработената документация за изпълнение на системата за периода до 1990 год., е необходимо да се вложат общо 1 740 000 лева — за машини и съоръжения, нужни за ремонтните бази и сервиси. Впрочем, през 1980 г. в параходството бе доставена плаваща ремонтна работилница за 700 000 лева, с което основната част от вложенията са усвоени, а от реализирания досега ефект — над 2 млн. лв., се вижда, че за по-малко от година всички средства се по-

криват. Това е ефективност в действие — обобщава инж. Стойков.

Разбира се, пътят към създаването на огромната документация за всеки тип кораб не е лек. Необходими са били многобройни изчисления, пресмятания на идеи и принципи положения, разработки на технологии. Но до сега са творецът има цял колектив — технолога инж. Людмил Николов, техническите Тодорка Василева, Светломира Грънчарова, Светла Радева, икономистките Мария Чобанова, Сийка Петрова, които неуморно дават своя принос в начинанието. Тук може да се причисли и творческото сътрудничество на капитаните и механиците от отделните кораби, на които е внедрена системата — Нацко Ценков, Ангел Димитров, Димитър Маринков, Иван Йоргов, както и на груповия механик-инструктор Ангел Кръстев. Защото като всяко начало и това поражда отначало съмнения у екипажите. Нова документация, която трябва стриктно да се спазва и всекидневно да се води, нова организация на труда. И постоянна самоподготовка. Защото прилагането на системата изисква преди всичко висока степен на квалификация.

Но психологическата бариера е преодоляна, създадени са добри условия и новата система за непрекъснато техническо обслужване вече

„диша с пълни гърди“. Сега всичко се мери с друга мярка. Специалистите се научиха да планират и работят не по рутина, а да вземат под внимание конкретното състояние на всеки кораб.

А равностойният диалог на н. с. Стойко Стойков с науката продължава. И той се води

все в горещите точки на моряшкия делник. Защото той е човек на научния подход. И като ръководител на секцията, и като пропагандист на техническата дирекция на Параходство БРП, и като капитан на шахматния отбор на речнофлотци.

Пламси АТАНАСОВ

КОЕФИЦИЕНТ НА НЕСПОКОЙСТВИЕТО

И този работен ден приключи, отнасяйки ритмичния шум на машините от многобройните производствени цехове на Стопанския комбинат за тежко машиностроене. Навсякъде е вече пусто. Само от време на време гласовете на двамата мъже сепват околната тишина. Те все още са в Базата за универсални сборъчни приспособления в Инструменталния завод. Впрочем инж. Здравко Цанев и шлосер-инструменталчикът Евгени Василев нарядко разменят по някоя дума. Ръцете им говорят вместо тях. Коя ли по ред модификация на установъчното устройство сглобяват те с подвижните детайли? Вариантите са много, но трябва да се намери най-добрият, защото механичната обработка на изделието, което ще се закрепи върху това устройство, се извършва с изключителна прецизност. И ръцете отново сглобяват и разглобяват...

Същността на новата система, внедрена по рационализаторско предложение на инж. Здравко Цанев, се състои именно в неограничената възможност за различни комбинации на все пак ограничения брой детайли. Изрядно подредени и класи-

фицирани по видове и предназначение, десетте хиляди готови елемента на универсално-сборъчните приспособления (УСП—12) съкращават изцяло междинните процеси на цикъла проектиране-внедряване.

Само допреди няколко месеца беше нужно да се разработват установъчни устройства за всяко едно изделие, което подлежи на механична обработка. С тази дейност бяха заети около 25 конструктора, 20 технолози, 85 висококвалифицирани работника. . . Когато към сметката се прибавят и изразходваните скъпи инструментални стомани, амортизацията на сложните металообработващи машини, става ясно защо стойността на технологичната екипировка нерядко надвишаваше двойно цената на готовия продукт. Доколко това е оправдано, като се има предвид, че в комбината изделията се произвеждат на малки серии или като прототипни образци, че постоянната производствена програма включва усвояване на редица нови машини и производства? Дълго време този въпрос не беше давал покой на инж. Цанев. Толкова труд на хора и машини, толкова средства и материали се влагаха в приспособления, които, след кратка употреба, се оказваха ненужни, неизползваеми за друга цел. Огромни разходи без възвращаемост!

Дали неспокойствието и желанието да се намери вярно решение бележат пътя, по който се стига до една идея или до тъй нареченото рационализаторско предложение? Или отличната теоретична подготовка в съчетание с практическия опит? Но от множество добри и съзнателни специалисти, единици стигат до прозрение. Следователно нужно е и нещо друго. Нужен е талант, за да се намери най-вярното и същевременно най-просто решение. Инж. Цанев го открива: вместо да се проектират и произвеждат специални образци за технологична обработка на всяко изделие, да се внедрят универсални готови детайли. Комплектованите с тях приспособления, предназначени за определена серия изделия, след употреба се демонтират, а частите могат да се използват многократно в други комбинации.

Стойността на една система универсално-сборъчни приспособления се изплаща за около два месеца, докато подвижните елементи се използват до 15 години в производството. А на мястото на 150-те квалифицирани конструктори, технолози и работници застават. . . двама инструменталчици. Вследствие на всичко това себестойността спада направо главоломно: примерно, стационарно произведеното приспособление за шлайфане на модулни ножове струва 5920 лв., докато универсалното — само 86 лв. Приблизително същото съотношение се поддържа между старата и нова (сегашна) цена и на другите видове приспособления.

Колко пъти инж. Цанев беше „воювал“ за своите рационализаторски предложения? Разбира се, идвало му е понякога да захвърли всичко след безкрайното лутане между различни административни служби, в които по сто пъти беше доказвал, чертал, обяснявал и в отговор беше срещал неразбиране и безразличие. Но на следващия ден отново беше тръгвал да защити своята идея, защото въображението му вече я виждаше осъществена, виждаше как тя многократно ще облекчи човешкия труд.

Така беше и с първото му голямо изобретение в Завода за машини и съоръжения за механизация на процесите в животновъдството в с. Водица, Търговишки окръг, където постъпи веднага след като завърши висшето си образование в Русе. Доста главоболия от различен характер съпътстваха внедряването на триетажните клетъчни батерии за кокошки-носачки. Но и след това, като автор на рационализаторско предложение, инж. Цанев се чувствуваше отговорен за неудачите, които се проявиха в процеса на експлоатация на съоръжението: при падане върху металната решетка на дъното на клетката, се чупеха немалък брой яйца. Следователно решетки трябва да има някакво трайно покритие. Но какво? Дни и нощи той беше съпоставял, изследвал, приемал и отхвърлял различни решения, беше проправял пътя на търсената „случайност“, на находката: пластмасово покритие върху метала. И до днес този вид клетъчни батерии не са заменени с нещо по-добро. . .

Човек сам определя съдбата си. Нима инж. Цанев не е могъл да си намери тиха и добре платена длъжност, която да му гарантира напредък в професията, вместо това безспирно движение и постоянен сблъсък с малки правди или служебно безразличие? Но работата в Завода за малки трактори в Русе, макар и точно по придобитата в института специалност — „Ремонт и експлоатация на автомобили и трактори“, му се струва твърде монотонна. Затова през 1978 г. той постъпва в новостроящия се Стопански комбинат за тежко машиностроене като главен специалист по инструментална подготовка на производството. Новата работа му връща онова, което му беше липсвало в последните години и което му беше носило трудното удовлетворение на твореца. Дните и нощите отново се изпълват с неспокойствие, преминават в търсене на оптимални варианти за производството. „Трудно е, затова е интересно“ — казваше си той. — Лекото е достъпно за всеки“. И продължаваше.

Актуализираният от него проект за инструментален цех въвежда сложни специализирани машини за съвременно производство. На тази основа по-късно цехът прераства в сегашния Инструментален завод, който се превръща в незаменима

част от цялостната дейност на комбината.

За твореца е нужно да поспре поне за миг преди отново да се впусне в неизбродимия лабиринт на експерименталното търсене. С какво може да се сравни усещането, че твоята идея е станала действителност, че напрежението, надеждите и дори унинието, са получили реален оттенък, придобили са смисъл? ! Затова днес трудът на хората около теб, твойт труд, е по-спорен от вчера. Това е то, полезният коефициент на твоето неспокойствие! Останалото е без значение.

И отново — на работа! Универсално-сборъчните приспособления (УСП—12) с всеки изминат ден потвърждават надеждите, които са заложили в тях. Но перспективата на създадената база вече е материализирана в комплексната програма на комбината. Тук, на място, творчески колектив с ръководител инж. Здравко Цанев ще разработи нова система за монтажноставаръчни приспособления (УСП—16), с помощта на която ще се обработват всички видове детайли с тегло до 30—40 тона. Какво означава това, може би най-добре ще определят специалистите, тъй като до този момент в световната практика са познати само приспособления, пригодени за възли с максимално тегло до 3 тона. А за комбината очакваният икономически ефект от внедряването на двете системи УСП—12 и УСП—16 възлиза общо на 1 милион и 200 хиляди лева.

Маргарита КИРИЛОВА

«ЧАРОДЕЙКА» — ПЕРЛАТА НА РУСЕНСКАТА АРХИТЕКТУРНА ОГЪРЛИЦА

Мощен строителен фронт очертава категорично своите контури в югоизточната периферия на града. Тук преди две години дойдоха силни мъже с решителен поглед и обгорени лица. Размериха земята и зелените поля се превърнаха в огромна строителна площадка.

1982 година е рождена дата на комплекс „Дружба“ който вече предлага съвременна среда на 10 000 души. Днес този жилищен район извисява светли и красиви силуети. С „Дружба“ в Русе започна да се осъществява важен момент от градоустройствената програма на

града, която ще реши основен социален проблем — жилищния. Но тази програма ще се разгърне изцяло и ще оправдае своята обществена ценност преди всичко с реализацията на друг жилищен гигант, носещ поетичното име „Чародейка“. Неговата изключителна значимост оправдава и големия обществен интерес към бъдещия комплекс.

Раждането на гиганта с нежно име става в Проектантска организация — Русе. На една от вратите на осмия етаж на високата крайбрежна сграда има табелка „Бюро „Чародейка“. Колко много варианти за организация на територията са разработени в тази светла зала! Всички те са плод на безкрайни творчески дискусии преди да се утвърди окончателното архитектурно решение. Защото задачата е твърде отговорна — създава се град за 75 хиляди жители! Принципните постановки трябва да са съвършено ясни на проектантския колектив: територията да се изпълзва рационално и да бъде съобразена с общия градоустройствен план; да се структурира така, че да бъде създадена самостоятелна жилищна единица, функционално и пространствено свързана със структурата на градския организъм; отделните части — микрорайони на комплекса, да функционират самостоятелно, независимо от времето на реализацията им, комплексното обществено об-

служване да бъде решено икономически целесъобразно; да се изолира жилищната сграда от шум и замърсяване, да се възстанови улицата като традиционно място за социален контакт. . .

Впрочем, нека представим и самите създатели на това грандиозно архитектурно решение — главен проектант е арх. Светозар Панайотов, творец, отдавна доказал своята професионална зрелост. В ръководения от него колектив влизат: арх. Мария Костадинова, арх. Красимир Николаев, арх. Меглена Витанова, арх. Драгомир Стоянов, арх. Жасмина Ангелова, арх. Симеон Рангелов, арх. Лорен Милев и икономистката Мария Стоева.

— „Чародейка“ е море от идеи, перспективи, мечти — казва арх. Панайотов — може да залее цял един живот!

Не може да не му се вярва, достатъчно е да се разгледа внимателно планът на района, за да се открият богатите плодове на търсещата новаторска мисъл! Особено за младите проектанти, които започват своя професионален път оттук. Същността на обекта не позволява да бъде проектиран от пришълци в професията — работата върху отделните микрорайони изисква задълбочено търсене и всеотдайност, оптимални решения.

Разбира се, всеки от младите творци се отличава със своя оригинална художествена индивидуалност, която,

подчинена на общата концепция, създава единната система на обекта. Различните начини на мислене не си противодействуват, напротив, те хармонично се допълват и по този начин обогатяват проекта.

Проектантите са убедени, че това, което ще сътворят днес върху листовите паус, е част от организма на квартала, който ще расте. И техният труд ще бъде база, предпоставка за бъдещия техен и за другите труд, за да стане мечтата реалност — в две хилядната година край Русе да бъде завършен един модерен социалистически град.

Композицията му има пет основни жилищни единици, разделени на микрорайони. Отличителният белег на архитектурното решение е разпологането им по гръбнака на композицията — булеварда, утвърден като главна транспортна артерия. Друга характерна особеност на предложеното решение е определеното място на обектите за комплексно обслужване (търговски, битови, административни, културни) — в центровете на отделните микрорайони. И накрая — на зенитната проектантите са отделили ролята на композиционен, хигиенен и естетичен елемент.

Строителството ще се осъществява предимно по едропанелната система. По това не изключва амбициозната цел на авторите да постигнат на практика индивидуален архитектурен образ на всяка

сграда, като използват общоприетите за страната типизирани секции. Част от сградите ще се изграждат по системата „широкоплочен кофраж“, който позволява по-голяма свобода на художествената мисъл.

Основна цел на проектантския колектив е чрез всеки нов етап да се доразвива цялостният пространствен вид на района и отделната сграда, за да се осъществи главният замисъл — изграждането на пълноценна, съвременна, социалистическа жизнена среда.

Какво отличава „Чародейка“ от всички други жилищни райони — проектирани и построени досега в страната? На първо място — индивидуалният облик, който проектантите се стремят да придадат на типовата сграда. Тя се превръща в отличителен компонент на по-хуманна архитектурна среда. Проектират се и се строят едновременно както жилищните, така и комунално-битовите и културните сгради.

Покривите на всички сгради на „Чародейка“ ще бъдат 100 на сто обитаеми, зеленината и детските площадки, кътовете за отмора ще ги превърнат в част от природната среда. В такъв мащаб подобно решение не е осъществявано досега у нас. Не е пренебрегната и силата на багрите. „Чародейка“ ще грейне в най-жизнерадостни тонове.

Велина ДИМИТРОВА

ОТ ОБИКНОВЕНАТА ВАТЕНКА ДО КАНАДСКИЯ ПАЗАР

С л у ч а й н о л и с т а в а т о т к р и т и я т а ?

Има още хора, които смятат, че откритията са плод на случайността, на добрия шанс. За да оборим това нелепо твърдение, ще си послужим с примера за „Колумбовото яйце“, случай актуален и поучителен и до днес.

Вече на преклонна възраст великият мореплавател Христофор Колумб бил подложен на подигравки и присмех от неуспели мореплаватели, главно кръчмарски герои, които завистливо го нападали, че открил Америка съвсем случайно. И че всеки можел да го стори, ако бил тръгнал в тази посока. В отговор старият мореплавател взел едно варено яйце и попитал присъстващите може ли някой да го задържи право върху масата, без да го подпира с нищо. Дълго време се мъчи

ли всички, ала никой не успял да задържи яйцето изправено. Тогава Колумб го взел, чукнал го лекичко о масата и като счупил черупката му на единия връх, успял да го задържи право. „Е, че то така всеки може!“ — викнали присъстващите. „Добре, а защо тогава не се сетихте?“ — ги запитал, усмихвайки се Колумб.

От Великите географски открития до наши дни са изминали близо 500 години. Открития и рационализации стават почти всеки ден. Но какво се иска, за да провокираш късмета си, да те окрили онова вдъхновение, с което да направиш решителната крачка, изпреварвайки всички. Дързост? Любов към риска? Вещ професионален опит? Или може би всичко заедно плюс голямата любов към онова, което правиш, наречена вдъхновение?

И все пак как от една обикновена ватенка да се създаде артикул, който да намери място сред най-търсените не къде да е, а тъкмо в Канада, страна с традиционни успехи в зимното и пролетно-есенно облекло? Страна, която да не обърне поглед към своя могъщ южен съсед, а към продукцията на далечна и малка България. Това е все едно да продадеш стикове и шайби на канадския хокей. . .

— Наистина съзнавахме риска, който поемахме! — сподели инж. Здравка Свракова — Знаехме, че е много трудно особено сега, особено днес, когато пазарът е задръстен от текстил. . .

И все пак? Все пак основното е във верния поглед! Защото всеки ръководител гледа. Затова му плащат, затова е ръководител — да гледа. . . Ала колцина виждат далече, всеобхватно? Тук не трябва специални диоптри или нескончаеми продължителни командировки. Защото онзи, който не може да гледа, той и в Япония да отиде, повече от ориза, сакетото и клечките за хранене няма да види. Далечината, верността на погледа се определя само от едно — от вещия професионализъм! Така ръководството на завод „Вела Пискова“ вижда, че на международния пазар много се търси меката тъкан. Особено пролет и есен. Качеството си е качество, но не можеш да бродиш в модата с почукващата тояжка на неподвиждащ. . .

Информацията е обнадеждаваща. Ала дръзнението и рискът, пресметнатият, оправданият риск, онзи, за който сме чували да казват „Рискът е благородно дело!“ трябва да се опре преди всичко на миналия опит.

Със самочувствието на творци

В завод „Вела Пискова“ през периода 1981—1983 година са разработени 14 нови модни артикула в 140 разцветки, които са приети с интерес от потребителите. Артикул „Несебър“ двукратно е включван в Листата на световния, елитен асортимент на ежегодно провежданото изложение „Интершоф“ във Франкфурт, ФРГ. Артикул „Русе“, с оценка „К“, също е отличен със златен медал на панаира в Пловдив през 1982 г. За посочения период са произведени в повече 150 000 метра на стойност 900 000 лв. Реализирана е в повече печалба от 170 000 лева, а капиталните вложения са изплатени с 5 месеца предсрочно.

В началото на 1982 година под ръководството на инж. Здравка Свракова, главен десенатор, Марко Димов, колектив специалисти, включващ и инж. Здравка Свракова, инж. Йорданка Ванчева, Евгени Иванов и Иван Иванов обръщат по-голямо внимание на обикновената ватенка „Аякс“. Изобретателен и пестелив по природа, българският дух се проявява и тук — от малкото да се направи нещо по-голямо! След упорита работа се постигат снижаване на материалоемкостта, повишаване на експлоатационните качества и най-важното — постигната е икономия на памук, така търсения в последно време памук, който е вносен.

Важно условие за крайния успех при една рационализация е нейното бързо внедряване. Изобретението не е вино, то няма да стане по-хубаво като отлежи, а само може да нахисели от моралното остаряване.

За няколко месеца новият артикул, вече под наименованието „В-5“, е представен на „Индустриалимпорт“ — София. Представен, забележете, тъкмо в удобния момент, когато подобни облекла се търсят на световния пазар. Към мострите проявява интерес канадската фирма „Куинсфер“. Но в усмивката проблясват и зъбите, и предизвикателството на голямата фирма. Изискванията са от таблицата на световните шампиони — 8 цвята, след това — при втората партида — до десет. Ведно с кройките, моделите. И всичко това само за. . . 20 дни. Не, никаква нула няма изпусната. Дните са точно двадесет! Наистина високо темпо! Но колективът на завода издържа с външна и умение този спринт и победата е спечелена. Поръч-

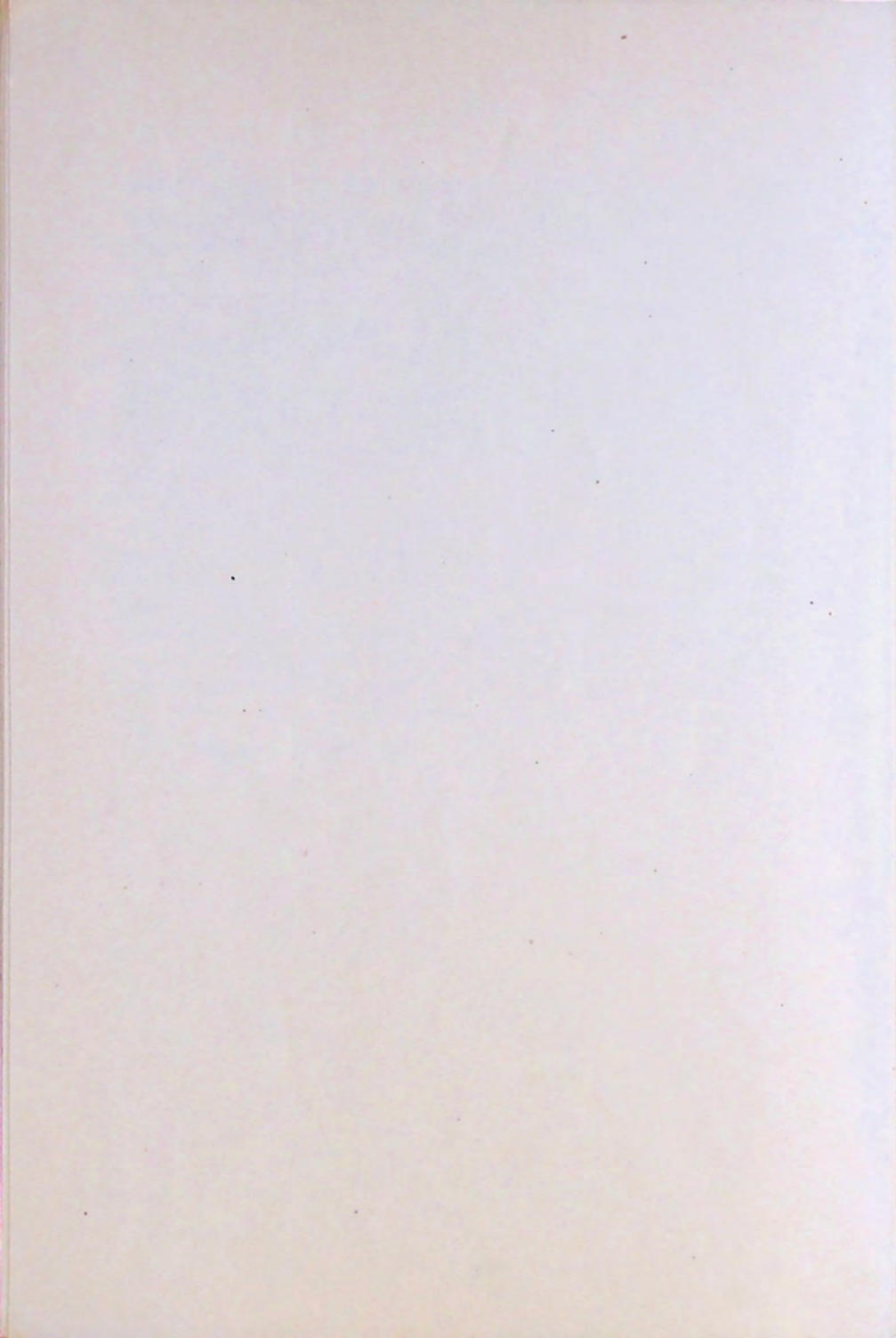
ката е приета, договорът е продължен за две години. Икономическият ефект е половин милион лева, а годишната икономия на прежда — 140 тона при подобрени експлоатационни качества.

И нашите вдигат летвата!

Издържала на предизвикателството на канадската фирма, спечелила я като клиент, осигурила си договор за две години, нашата българска продукция се представя в нова разновидност. Този път подобреният вариант на „В—5“ се нарича „Ясен“. Представлява комплект пролетно-есенен модел сако и панталони. Сакото обхваща две разновидности, а панталоните са в три дължини — дълги, средни („бермудки“) и къси. . .

Колективът на завод „Вела Пискова“ реализира при създаването на артикул „Ясен“ икономии на памук. Облеклото става по-леко, по-фино. За сметка на това е разширена гамата на цветовете. И е повдигната летвата на цената. Ала канадската фирма след кратко колебание приема и тази ценова височина, за да не я изпревари някой по-чевръст в скачането. И следва нов договор. . . Нашите постигат двоен ефект — пестят още повече памук и увеличават прихода на валутата!

Атанас ДИМИТРОВ

БРОШУРАТА Е ИЗДАДЕНА С АКТИВНОТО
СЪДЕЙСТВИЕ И ПОМОЩ НА РЕДАКЦИОННИЯ
КОЛЕКТИВ НА В-К «ДУНАВСКА ПРАВДА».

ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА
„ДУНАВ“ — РУСЕ
Тираж 800

